

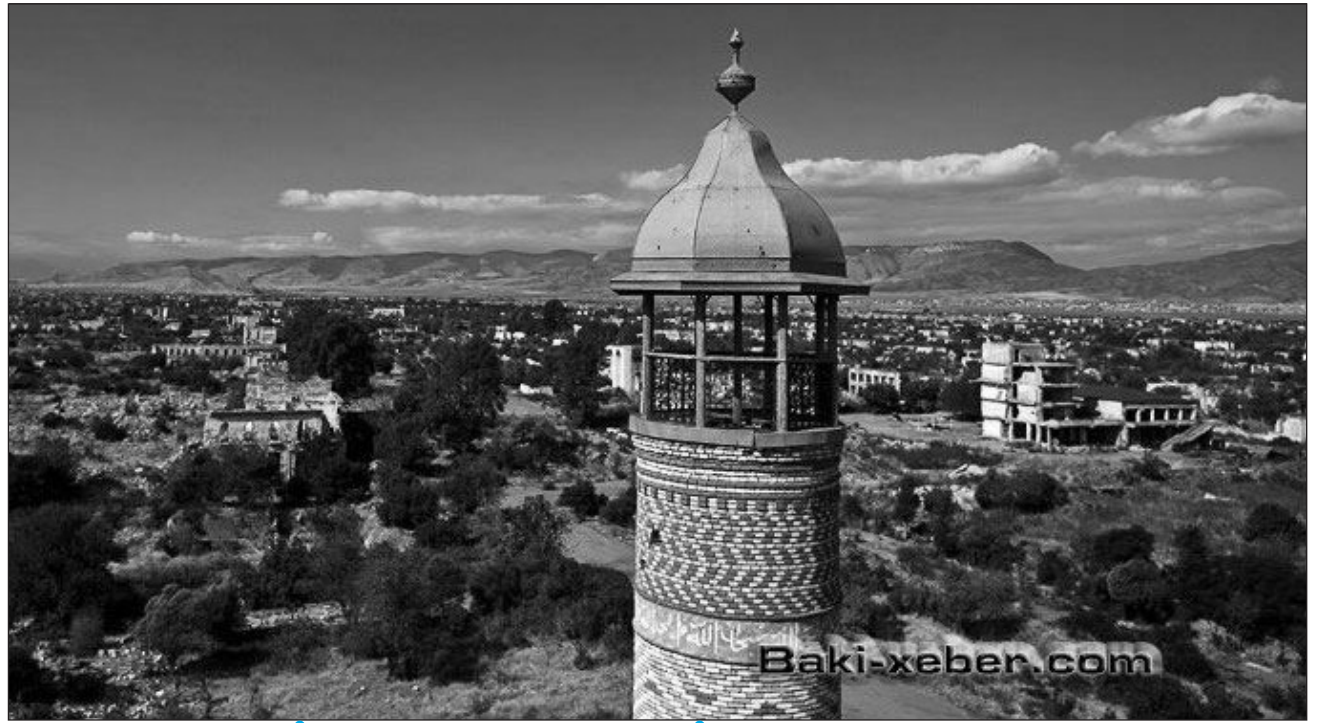
Ermenistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Siyasi gündəmin hələ də əsas prioritet mövzularından biri fevralın 15-i Münhen Təhlükəsizlik Konfransında Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı keçirilən debatdır.

Belə görünür ki, erməni tərəfi bu debat zamanı aldığı zərbəni həzm etməkdə ciddi çətinlik çəkir. Əks təqdirdə bu debatın nəticələri, onun Ermənistanı biabırçı məğlubiyyətə düşürməsi qarşı tərəfdə belə geniş müzakirə olunmazdı.

Paşinyanın debat zamanı tarixi faktları təhrif etməsi, ingilis dilində normal danışa bilməməsi, həmçinin əsas-siyasi təhlili onu çıxılmaz və gülünc vəziyyətə saldı. Bunu beynəlxalq qurumların təmsilçiləri ilə yanaşı, Ermənistanın özündə də etiraf edirlər. Məsələyə yenidən qayıdan politoloq Aleksandr Manasyan hesab edir ki, Paşinyan özünün ilk ictimai debatına hazırlıqsız gəlməklə ölkəni pis vəziyyətdə qoyub: "Bağlı qapılar arxasında müzakirələr asan olur, lakin iki dövlət başçısının rəqabət apardığı mətbuat konfransının gedişində hər şey başqa cürdür. Birinci halda konkret nəyin müzakirə olunduğu məlum deyil, lakin ehtimal etmək mümkündür. Mətbuat konfransı isə mitinqə bənzəyir. Amma bu mitinq İrəvanda keçirilmir və ona yaxşı hazırlaşmaq lazımdır". Onun sözlərinə görə, Nikol Paşinyanın şəxsində erməni tərəfinin bəyanatı çox da inandırıcı deyildi. Ekspert əlavə edir: "Paşinyanın Böyük Tıqran haqqında və Ermənistanda inqilabla bağlı söylədiyi tarixi sübutlar zəif olub". Onun fikrincə, bunu həтта aparıcı da başa düşdü və o təəccüblənmişdi. Eyni zamanda, Manasyan qeyd edib ki, bu cür sübutlar ABŞ, Rusiya və Avropa İttifaqı kimi böyük aktorların xoşuna gəlmir. Belə ki, həmin vaxt bir çox dövlət mövcud deyildi və belə bəyanatlar onların qüruruna və şərəfinə toxunur: "Əgər hökumət başçısı bu yolla gətməyə qərar veribsə, onda həmin sübutları da ağılla və daha dəqiq təqdim etmək lazım idi. Bu, mənfəi reaksiya doğurmazdı". O, tarixi faktlara müraciəti yersiz hesab edir: "Ümumiyyətlə, Paşinyanın etdiyi kimi, tarixə bu qədər dərin ekskursiyanın heç bir mənası yox idi. Çünki həmin vaxt hüquqi aspektlər tarixi sübutlardan heç də az əhəmiyyətli deyildi".

Digər erməni şərhçi Tevos Arşakyan Münhen məğlubiyyətindən sonra Paşinyanın tənqidçilərinin artdığını vurğulayır. Onun sözlərinə görə, Münhendə məzmunuz, tutarsız və biabırçı nitqinə görə son günlərdə Paşinyana "təpik vurmayan" qalmadı: "Bu biabırçılıq nəticəsində Paşinyanı təkçə rəqibləri yox, həm də dünyə qədər onun üçün yaxasını cıranlar da sərt tənqid edir. Hökumət başçısının tənqidçilər ordusu qar uçuqnu kimi artmaqda davam edir". Arşakyan erməni cəmiyyətinin dərin təəssüf içində olduğunu vurğulayıb: "Vaxtilə xalq olaraq Sarkisyanın kriminal-oligarx rejimindən xilas olmağımıza sevinirdik. Ümid edirdik ki, həyatımız yaxşılaşacaq, lakin 2 il ərzində heç nə dəyişmədi. Nə Ermənistanın daxilində, nə də beynəlxalq səhnədə heç nə ilə qürur duya bilmirik. Avrasiya İqtisadi İttifaqı, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı və MDB sammitlərində Paşinyan kölgədə qalır. Belə görünür ki, o, beynəlxalq meydançalarda özünü apara bilmir, axı beynəlxalq səhnə nə tərəfdarları önündə çıxış etdiyi Ermənistan, nə də hücumu keçirdiyi sosial şəbəkədir. Münhen bunu bir daha təsdiqlədi. Və məsələ təkçə Əliyevin mükəmməl ingilis dili qarşısında Paşinyanın aksentlə danışması deyil. Nəticədə ingilis dili ana dilimiz deyil və bunun üçün tərcüməçilər var. Acınacaqlısı odur ki, Paşinyan Əliyevin hücumları qarşısında duruş gətirə bilmədi. Artıq politoloqlar danışır ki, Münhendə Nikol yazıq və köməksiz, Əliyev isə inamlı idi. Paşinyan dünyanın gözü önündə "Qarabağın öz müqəddəratını təyin etməsi" prinsipindən qətiyyətlə danışımalı idi, lakin bu olmadı. Əliyev, faktiki olaraq, onu ağır yumruqlara qonaq etdi və budur, "nokaut". Gülməli-si odur ki, Paşinyanı dəstəkləyən ekspertlər, jurnalistlər elə danışır, sanki Münhendə divara sıxılan Əliyev idi. Onlar sadəcə gic kimi görünür. Bəlkə onlar düşünür ki, insanlar kordur və həqiqətin nə olduğunu bilmirlər?".

"Ermənistanda Paşinyanın dəstəkçiləri elə danışır ki, sanki Münhendə divara sıxılan Əliyev idi"

Öz növbəsində, başqa bir politoloq David Mkrtyan hesab edir ki, Paşinyanın uğursuzluğu hazırkı hökumətin də imicini zərbə altına qoyub: "Paşinyanın rüsvayçı hazırlıqsızlığı həтта onun tərəfdarları üçün də aydın oldu, hazırkı hakimiyyəti çətin vəziyyətə saldı. İndi vəziyyəti düzəltmək üçün Paşinyan növbəti populist addım atmağa qərar verib. O, Qarabağ probleminin nizamlanması üzrə özünün "Münhen prinsipləri" barədə bəyanat verib. Yəqin ki, Paşinyan öz tərəfdarlarına onların təbliği barədə göstəriş verəcək ki, hansısa üsulla Münhendəki davranışını unudursun. Lakin bu, növbəti populist addımdır. Bundan başqa, artıq tamamilə aydındır ki, o, samsan çöpündən tutaraq bu rüsvayçı vəziyyətdən çıxmağa can atır. Paşinyanın öz ölkəsini gülməli vəziyyətə salması erməniləri utandırır. Təəssüf ki, Paşinyanın sözləri təkçə Məmmədşarova yox, hər halda, Münhen, Moskva, Vaşinqton, Parisdə və digərlərində də gülüş doğurub. Artıq Paşinyanın kim olduğu hamıya məlumdur. Reallıq belədir".

Ermənistanın sabiq baş naziri Xosrov Arutyunyan isə qeyd edir: "İlk təəssürat: Paşinyan sanki beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında çox orijinal, bir çoxlarından, xüsusən Ermənistanın keçmiş rəhbərlərinin mövqelərindən fərqli yanaşma ilə dayanmaq istəyirdi. Xüsusilə söhbət danışmalar prosesində yersiz olan "mikroinqilab" terminindən gedir. Bu

termin mahiyyət etibarilə heç bir çərçivəyə sığmırdı və qarışıqlıq yaradırdı. Söhbət kreativ olmayan addımlardan gedirsə, onda bu cür də danışmaq lazımdır. Lakin "inqilabın" buna heç bir dəxli yoxdur. O öz fikirlərini dəqiq ifadə edə bilmədi". Debatların gedişinə tamamilə ədalətli qiymət verən Paşinyanın sələfi əlavə edib ki, uğursuzluğun səbəbi, mütəxəssislərin də qeyd etdiyi kimi, Paşinyanın beynəlxalq tədbirlərə uyğun gəlməyən ingiliscə səviyyəsi ola bilər: "Amma məsələ dil bilməkdə deyil, arqumentlərin zəif olmasıdır! Əliyev fikirlərində dəqiq idi: problem ərəzi ilə bağlıdır, mübahisə Ermənistanla Azərbaycan arasındadır, Ermənistan bizim torpaqlarımızı işğal edib. Hər şey son dərəcə dəqiq ifadə edilib. Təəssüf ki, Əliyev öz fikirlərində Paşinyana nisbətən daha dəqiq və cəsarətli idi. Belə təəssürat yaranırdı ki, Paşinyan bu görüşə pis hazırlaşmış, ağıllı gələn sözləri və fikirlərini düşünmədən çatdırıb. Beynəlxalq ictimaiyyətin gözləntiləri barədə suala cavab qeyri-kafi oldu, çünki münaqişənin hərbi yolu ilə həllə olmadığı bəyanatı çoxdan qəbul edilib, onun davamı da olmalıdır". Ermənistanın "Alternativ layihələr qrupu"nun üzvü, politoloq Vahe Hovhannisyan isə məsələyə belə yanaşır: "Münhendə baş tutmuş Paşinyan-Əliyev tok-şousu və bunun media müzakirələri bir neçə dəqiqələşdirmə aparmağa vadar edir". O qeyd edib ki, Ermənistan cə-

miyyəti, o cümlədən Paşinyanın seçdiyi kütlə nə baş verdiyini başa düşmək istəyir: "Bu, siyasi baxışlardan asılı olmayaraq hər kəsi narahat edən, ümumilikdə təhlükəsizliklə əlaqəli olan məsələdir".

Münhendən sonra Paşinyanın komandası yeraltı vəziyyətə düşdü. Onun 88 nəfərlik şanlı parlamentindən heç bir səs çıxmadı. Onlar öz liderlərini qoruya bilmədilər. Bu təkçə Paşinyanın faciəsi deyil, həm də o deməkdir ki, ölkədə siyasi çoxluq, siyasi sistem, siyasi düşüncə yoxdur və buna görə də böyük uğursuzluğun qarşısını almaq üçün zəmanət mövcud deyil. Və bu çox ciddi narahatlıq doğuran məsələdir. Onu ehtiva edir ki, bugünkü siyasi düşüncə və resurslarla ölkə irəliləyə bilməz".

Bütün bunlar Münhen prosesinə Ermənistanda hansı münasibət sərgiləndiyini aydın təsvir etməyə itkan verir. Dünya isə bir daha şahidlik etdi ki, panel müzakirələr zamanı Azərbaycan prezidenti çox dəqiq, səlis və məntiqli çıxışı ilə işğalçının kim olduğunu göstərdi. Beynəlxalq miqyasda bir daha təsdiq edildi ki, Ermənistan öz ordusunu Dağlıq Qarabağdan və işğal etdiyi digər Azərbaycan torpaqlarından çıxarmalıdır. Azərbaycan probleminin kökündə nəyin durduğunu dünya ictimaiyyətinə çatdırdı. Bir daha bilindi ki, Dağlıq Qarabağ və işğal altında olan rayonlar beynəlxalq hüquqla təsdiq olunmuş

Azərbaycan torpaqlarıdır. Beynəlxalq ictimaiyyət onu da yaxşı başa düşür ki, Azərbaycan indi 30 il bundan əvvəlki ölkə deyil. Diplomatik, hərbi, siyasi, iqtisadi və digər istiqamətlərdə Azərbaycan kifayət qədər güclənib. Bütün bunların münhendə bir daha öz təsdiqini tapması isə erməni tərəfinin narahatlığını artırır. Avontürüst bir liderlə Qarabağ məsələsində Azərbaycana uzun müddət müqavimət göstərmək mümkün deyil. Elə bu səbəbdən Münhen görüşündən sonra Paşinyana qarşı tənqidi münasibətlər səngimir. Bu həm də Azərbaycan diplomatiyasının qələbəsidir. Hər halda hadisələrin gedişini göstərir ki, Münhen debati istənilən halda Qarabağ münaqişəsinin sonrakı gedişinə öz təsirini göstərəcək. Çünki məhz bu olay erməni tərəfinin indiyə qədər gətirdiyi bütün arqumentlərin əsassızlığını aydın nümayiş etdirdi. Hesab edilir ki, yaranmış vəziyyətdə qarşıdakı dövr ərzində erməni tərəfi dünya miqyasında Qarabağ məsələsində daha çox müdafiə mövqeyinə çəkilməli olacaq. Amma bu da ermənilərin Qarabağ məsələsində uduzmasını əngəlləmək iqtidarında deyil.

Tahir TAĞIYEV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.